

SZAKMAI BESZÁMOLÓ
A MAGYAR ÁLLAMI EÖTVÖS ÖSZTÖNDÍJPÁLYÁZAT
KERETÉBEN JÓVÁHAGYOTT MUNKATERV TELJESÍTÉSÉRŐL

1. Általános adatok

Fogadóintézmény megnevezése	Eberhard-Karls-Universität Juristische Fakultät
Fogadó oktató megnevezése és pozíciója	Prof. Dr. Bernd Heinrich Lehrstuhl für Strafrecht, Strafprozessrecht und Urheberrecht
Helyszín	Tübingen, Németország
Időtartam	2022. május 20. – 2022. szeptember 20. 4 hónap
Kutatási téma	”Fegyveresen” és ”felfegyverkezve” minősítés a német büntetőjogban

2. A munkatervben foglaltak feladatok részletes leírása

A Tempus Közalapítvány által meghirdetett Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj (a továbbiakban: „MÁEÖ”) keretében folytatott kutatás során a fogadóintézményben, az *Eberhard Karls Universität Tübingen* jogi karán, a *Juristische Fakultät*-en a fogadó oktató, Prof. Dr. Bernd Heinrich egyetemi tanár segítségével és iránymutatásával került sor a munkatervben megjelölt „fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítések német büntetőjogi elemzésére és feldolgozására az alábbiak szerint:

- több alkalommal személyesen egyeztettem a kutatás során felmerült kérdések tekintetében Prof. Dr. Bernd Heinrich egyetemi tanárral, leginkább a fegyver fogalmának meghatározása tekintetében, különösen az 1852-es porosz büntető törvénykönyv (a továbbiakban: „pStGB”) és az 1871-es birodalmi büntető törvénykönyv (a továbbiakban: „RStGB”) vonatkozásában, tekintettel arra, hogy a német büntetőjogban a fegyver fogalmának értelmezését nagyban befolyásolják az egyes bűncselekmények (már a pStGB-ben és az RStGB-ben is más eszközcsoport tartozott a fegyver-fogalom körébe például a fegyveres lopás, a súlyosabban minősülő lopás vagy a súlyos testi sértés bűncselekményei tekintetében);
- egy alkalommal személyesen egyeztettem Dr. Alexander Bechtel oktatóval (Lehrstühle Strafrecht), aki a rendkívül elismert és nemzetközi „A” kategóriás folyóirat, a *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft* (a továbbiakban: „ZStW”) szerkesztője; az egyeztetés során megvitattuk a kutatás eredményeként a folyóiratban történő publikálás terjedelmi, illetve területi feltételeit.

A MÁEÖ keretében rendkívül részletes, hosszantartó és alapos könyvtári kutatásra is sor került, amelynek során több, a kutatás elvégzéséhez nélkülözhetetlen és egyedülálló szakirodalom elemzése és értelmezése történt.

Az összegyűjtött anyagok közül mindenképp az alábbi dokumentumokat emelném ki, amelyek Magyarországon vagy online formában egyáltalán nem érhetők el és amelyek jelentős részéből Németországban is csak rendkívül kevés példány létezik:

- Villnow Carl: Raub und Erpressung. Begünstigung und Hehlerei, Breslau, 1875.
- Pezold Hermann – Julius Eugen Stiegele: Die Deutsche Strafrechtspraxis übersichtliche Zusammenstellung der Entscheidungen der höheren Deutschen Gerichte zum Reichsstrafgesetzbuch, Stuttgart, 1877.;
- Kries August von: Über den Begriff der Waffe und des gefährlichen Werkzeugs;
- BurMaximilian von i: I. Raub und Erpressung. II. Verursachung und unterlassene Verhinderung. III. Vorsatz und Fahrlässigkeit. Abhandlungen aus dem Strafrecht, Stuttgart, 1877.;
- Birkmeyer Karl von: Vergleichende Darstellung des Deutschen und Ausländischen Strafrechts, Berlin, 1907.;
- Agricola Werner: Der Waffenbesitz als Qualifikationsgrund, Leipzig, 1914.;
- Stock Kurt: Die Waffe im Deutschen Reichsstrafgesetzbuch, Würzburg, 1929.

Emellett – tekintettel arra, hogy az egyetemi könyvtárban, az Universitätsbibliothek-ban nem volt elérhető – több rendkívül fontos és egyedülálló dokumentum megrendelésére került sor, amely a MÁEÖ keretében teljesítendő vállalások keretében megírandó tanulmány elkészítéséhez nélkülözhetetlenek minősültek:

- Renz Erich: Der Begriff der Waffe im Strafgesetzbuch, Schwerte, 1919.;
- Morgenstern Heinz: Die Waffendelikte in der neueren Gesetzgebung, Weimar, 1937.;
- Leer Eugen Ernst: Das strafbare Waffenführen im R.St.G.B. und in den Nebengesetzen, Würzburg, 1933.

A kutatás során teljes hozzáféréssel rendelkeztem a tanszéki és az egyetemi könyvtár dokumentumaihoz, amelyek eredményeként több online adatbázist is elértem, illetve rendelkezésemre állt rendkívül sok folyóirat és bírósági határozat-gyűjtemény is. A bírósági határozatok vonatkozásában megjegyzendő, hogy azok kizárólag gyűjteményes kötetben állnak rendelkezésre, körülbelül 1950. előtti bírósági határozatok digitalizálása nem történt meg egészen a mai napig és a gyűjteményes kötetekből a teljes könyvtárban összesen egy példány állt rendelkezésre.

Az elemzett, értelmezett dokumentumok vonatkozásában kiemelendő, hogy az 1920. előtti tanulmányok, doktori értekezések, monográfiák és gyűjteményes munkák szinte minden esetben gót betűtípussal íródtak és több esetben nehezen voltak olvashatók. Ugyancsak nagyban megnehezítette a helyzetet, hogy az egyes tanulmányok írói gyakran hivatkoztak római jogi forrásokra, amelyek esetében a gót betűs német nyelvű szövegből átváltottak normál, gépelt betűtípussal írt latin szövegekre, amelyek fordítását szinte minden esetben mellőzték.

3. A munkatervben foglalt feladatok elvégzésének eredményei

A kutatás során a MÁEÖ révén sikerült rendkívül mély betekintést nyernem a német büntetőjogban is jelenlévő, a magyar büntetőjogi „*fegyveresen*” és „*felfegyverkezve*” minősítésekkel rokonítható jogintézmények XIX. századtól kezdődő szabályozásába.

Ennek eredményeként megállapíthatóvá vált, hogy a magyar büntetőjogi dogmatika rendkívül sokat merített a korabeli német büntetőjogi dogmatikából, még akkor is, ha az egyik leghíresebb korabeli jogtudós, Finkey Ferenc a német büntetőjog által ugyancsak befolyásolt 1852-es osztrák büntető törvénykönyvet ócskának minősítette.

Emellett a kutatásom során az alábbi eredményeket emelném ki:

- Az RStGB az egyes bűncselekmények esetében eltérő módon tartalmazza és értelmezi a fegyverrel minősítést, egyes esetekben kizárólag a lőfegyver alapozza meg a súlyosabb minősítés megállapítását, míg más esetekben a nem megfelelően szabályozott műszaki, illetve nem műszaki értelemben vett fegyverek vagy gyakran a fegyvernek minősülő veszélyes eszközök alapozzák meg a súlyosabb minősítést.
- A korabeli joggyakorlatban nem alakult ki egységes ítélkezési gyakorlat arra vonatkozóan, hogy melyik bűncselekmény esetében kell a műszaki és a nem műszaki értelemben vett fegyvereket minősítő körülményként alkalmazni.
- Az RStGB nem szabályozza a fegyver, a veszélyes eszköz, az egyéb eszköz és az anyag fogalmát sem, emellett nem is utal semmilyen háttérjogszabályra, amely ebben az esetben értelmezhető lenne és meghatározná az adott fogalmak jelentését. Az adott fogalmak értelmezése nem egyértelmű, ráadásul több olyan modern eszközt, így például az utánzatokat nem tudják kezelni, amelyek alkalmazása egyre gyakoribbnak tekinthető.
- A nem műszaki értelemben vett fegyverek és a veszélyes eszközök esetében nem került meghúzásra olyan egyértelmű határvonal, amely érdemileg elválasztaná egymástól a két minősítő körülményt, és aminek alapján a jogalkalmazó eltérő mértékű büntetést szabhatna ki.
- A rendelkezésre álló kriminálstatisztikai adatokat megvizsgálva megjegyzendő, hogy a német statisztika nem foglalkozik a bűncselekmény elkövetése során használt eszközökkel, így a veszélyes eszközökkel, a más eszközökkel és az anyagokkal, továbbá a fegyverutánzatokra vonatkozóan sem kerül sor adatgyűjtésre. Mindenképp érdemes lenne ezekre vonatkozóan is adatgyűjtést is végezni, tekintettel arra, hogy a gyűjtött adatok kiértékelésével végre lehetőség nyílna arra, hogy a jogalkotó és a jogalkalmazó következtetéseket vonjon le a jelenleg hatályos szabályozás eredményeiről, illetve – szükség esetén – ennek megfelelően módosítsa vagy értelmezze a jelenleg hatályos szabályozást.

4. A kutatás eredményeinek közzététele

A munkatervben foglalt vállalásaim szerint egy magyarországi, legalább „B” kategóriájú folyóiratban magyar és/vagy német nyelven szeretnék egy tanulmányt megjelentetni, illetve egy németországi, legalább Q/-3 kategóriájú folyóiratban német nyelven publikálni.

A beszámoló benyújtásának napján – 2022. szeptember 28. napján – az alábbi eredményeket sikerült elérnem:

- a magyarországi Jogtörténeti Szemle részére megküldésre került egy magyar nyelvű tanulmány, amely a Csemegi-kódexben nem szereplő, fegyverrel elkövetett rablás bűncselekményét elemzi a korabeli német büntetőjogi hatások tükrében.

Ezen tanulmány a Jogtörténeti Szemle szerkesztőjének 2022. szeptember közepén küldött válaszlevelében foglaltak szerint jelenleg lektorálás alatt áll (a Magyar Tudományos Akadémia IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztályának folyóiratlistája szerint a Jogtörténeti Szemle „A” kategóriájú hazai folyóirat);

- Emellett jelenleg véglegesítés alatt áll és várhatóan 2022. decemberében került benyújtásra a ZStW részére egy német nyelvű tanulmány, amely az RStGB fegyveresen elkövetett rablás bűncselekménye és a Csemegi-kódex fegyverrel elkövetett rablás bűncselekménye részletes elemzését, bemutatását tartalmazza (jogszabályi háttér, joggyakorlat és jogirodalom, kriminálstatisztika), kiemelve a hasonló és eltérő részeket ezen a területen és megállapítva, hogy a német büntetőjogban lényegesen hamarabb és részletesebben jelent meg a fegyveres rablás bűncselekménye, amelynek ugyanakkor a leghangsúlyosabb része a fegyver-fogalom meghatározása volt. A korabeli magyar büntető törvénykönyvben – így a vizsgált Csemegi-kódexben – a fegyveresen elkövetett rablás nem jelent meg, ugyanakkor a joggyakorlat és a jogirodalom részletesen és alaposan foglalkozott a rablás során történő fegyver-használattal, megvizsgálva, hogy mely esetekben tekinthető az adott eszköz fegyvernek, illetve amennyiben fegyvernek minősül, milyen típusú fegyvernek. Azonban figyelemmel az eddigiekre, nem állapítható meg egyértelműen, hogy az RStGB-ben foglalt fegyveres rablás bűncselekménye bármilyen hatással is lett volna a Csemegi-kódexben szereplő rablás bűncselekményére, illetve a Csemegi-kódex hatályának fennállásra alatti joggyakorlatra vagy jogirodalomra.

5. Összefoglalás

Véleményem szerint a Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj révén a kutatás rendkívül eredményes volt, tekintettel arra, hogy igazán egyedülálló és különleges tudományos művekhez kaptam hozzáférést, emellett a rendszeres konzultáció Prof. Dr. Bernd Heinrich egyetemi tanárral nagyban segített abban, hogy a vizsgált területen alaposabb és részletesebb tudással rendelkezzek, amelyeket a későbbiekben a magyar jogtörténet részletesebb vizsgálata során fel tudok használni és ezzel a jelenleg hatályos „*fegyveresen*” és „*felfegyverkezve*” minősítések vonatkozásában *de lege ferenda* javaslatokat tehessek.

Budapest, 2022. szeptember 28.

Dr. Minkó-Miskovics Mariann